

ANKETA EVROPIANE PËR AFTËSITË DHE VENDET E PUNËS

Profili statistikor

Kosova*

Mospranim përgjegjësie

Ky raport është përgatitur për ETF nga Kantar Public.

Përmbajtja e raportit është përgjegjësi e vetme e ETF-së dhe nuk pasqyron domosdoshmërisht pikëpamjet e institucioneve të BE-së.

Ky version nuk është redaktuar profesionalisht. Versioni i përkthyer. Në rast se keni dyshime për saktësinë e informatave në raport, ju lutemi referojuni versionit original në gjuhën angleze:

https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2023-11/Statistical%20profile_XK_EN_edited.pdf

© *European Training Foundation* (Fondacioni Evropian i Trajnimit), 2023

Riprodhimi është i autorizuar, me kusht që të përmendet burimi.

PËRMBAJTJA

SHKURT: ANKETA E DYTË EVROPIANE PËR AFTËSITË DHE VENDET E PUNËS (ESJS2) NË VENDET PARTNERE TË ETF	4
1. DETYRAT DHE KËRKESAT E AFTËSIVE TË PUNËS	5
2. DIXHITALIZIMI DHE TRANZICIONI DIXHITAL	8
3. TRAJTIMI I MOSPËRPUTHJES SË AFTËSIVE NË NJË TREG PUNE NË NDRYSHIM	11
4. NDRYSHIMI TEKNOLOGJIK DHE SIGURIA E PUNËS	14
5. INVESTIMI NË ARSIM DHE TRAJNIM	16
PIKAT KRYESORE	18
LISTA E TERMINOLOGJIVE	20
SHTOJCA E TË DHËNAVE	21

Shkurt: Anketa e Dytë Evropiane për Aftësitë dhe Vendet e Punës (ESJS2) në vendet partnere të ETF

Rritja e teknologjive dixhitale ka transformuar ekonominë dhe mënyrën se si njerëzit punojnë, duke nxitur një interes në rritje për të ardhmen e punës. Ndërkohë që pasojat e dixhitalizimit për punësimin kanë qenë subjekt i shumë debateve, është më pak e njohur se si dixhitalizimi po ndikon në atë që bëjnë punëtorët dhe nëse dhe si zhvillimi i arsimit dhe aftësive mund t'u mundësojë individëve të përfitojnë, në vend që të kërcënohen nga ndryshimi teknologjik.

Anketa Evropiane për Aftësitë dhe vendet e Punës¹(ESJS) mbledh informacion mbi kërkesat për aftësitë dhe vendet e punës, mospërputhjet e aftësive dhe kualifikimeve, si dhe pjesëmarrjen e punëtorëve të moshës madhore në arsimimin dhe trajnimin e mëtejshëm. Një vëmendje e veçantë i kushtohet edhe evidencës mbi ekspozimin e punëtorëve ndaj teknologjive dixhitale dhe ndikimit të tyre në nevojat për aftësi.

ESJS aktuale u zbatua në Shqipëri, Bosnjë dhe Hercegovinë, Kosovë², Maqedoninë e Veriut, Serbi dhe Izrael nga KantarPublic në emër të Fondacionit Evropian të Trajnimit (ETF). Gjithsej 1000 intervista u kryen në secilin vend. Popullata e synuar për këtë studim u përcaktua si të gjithë të rriturit (mosha 25-64 vjeç) të cilët janë të punësuar dhe paguhen me pagë fikse dhe sipas numrit të orëve të punës së kryer (d.m.th., punonjës me pagesë, duke përfshirë ata të vetëpunësuar dhe punonjës familjarë). Në pesë ekonomitë e Ballkanit Perëndimor, u përdor mbledhja e të dhënave ballë për ballë me një model të mostrës së grupeve shumëfazore, ndërsa në Izrael u miratua një mbledhje e të dhënave online duke përdorur një panel online jo të bazuar në probabilitet. Mbledhja e të dhënave u krye midis 30 nëntorit 2022 dhe 30 janarit 2023.

Ky raport përshkruan rezultatet kryesore të anketës së sipërpërmendur të realizuar në Kosovë në krahasim me rezultatet e përmbledhura (mesatarja e EU27) të ESJS-së së dytë të realizuar nga KantarPublic në emër të Qendrës Evropiane për Zhvillimin e Trajnimit Profesional (Cedefop) në 2021, ku i njëjti pyetësor u përdor për mbledhjen e të dhënave në EU27, Islandë dhe Norvegji.³

Raporti paraqet të dhëna bazë që lidhen me disa fusha të përzgjedhura, siç janë grupet e aftësive që kërkohen për të kryer punë midis punëtorëve të moshës madhore, ekspozimi i tyre ndaj dixhitalizimit dhe ndikimi i tij në nevojat e aftësive dhe mospërputhjet, pikëpamjet e punëtorëve për teknologjinë kundrejt zëvendësimit të punës dhe elementët anësorë që ndikojnë në mirëqenien e tyre dhe vullnetin për të përfshirë risinë teknologjike, si dhe strategjitë për arsimim dhe trajnim të mëtejshëm që punëtorët marrin për t'u përshtatur teknologjive të reja dhe ndryshimeve në vendin e punës. Të dhënat analizohen sipas variablave kyçe socio-demografike dhe profesionale, si gjinia, mosha, niveli më i lartë i arsimit, profesioni si dhe sektori ekonomik në të cilin punon i anketuari. Sa herë që është e nevojshme, ne krahasojmë rezultatet mesatare të EU27 nga ESJS në 27 Shtetet Anëtare të BE-së të kryera në emër të Cedefop.

Vështrime të mëtejshme të mbledhura përmes anketës janë paraqitur në produktet ndër vendore, të zhvilluara si pjesë e projektit ESJS.

¹ESJS është zhvilluar dhe zbatuar nga Qendra Evropiane për Zhvillimin e Trajnimit Profesional (Cedefop). Për më shumë informacion shih <https://www.cedefop.europa.eu/en/projects/european-skills-and-jobs-survey-esjs>

²* Ky përcaktim është pa paragjykim ndaj qëndrimeve mbi statusin dhe është në përputhje me Rezolutën 1244/1999 dhe Opinionin e GJND-së për shpalljen e pavarësisë së Kosovës - e tutje "Kosovë".

³<https://www.cedefop.europa.eu/en/projects/european-skills-and-jobs-survey-esjs>

1. Detyrat dhe kërkesat e aftësive të punës

Ky kapitull përshkruan profilin e punonjësve në lidhje me aftësitë e nevojshme për të kryer punën e tyre. Kërkesat për aftësitë e punës që mbulohen këtu janë: leximi ose shkrimi, punë manuale, detyra matematikore dhe për zgjidhjen e problemeve.

Një shumicë e vogël e punëtorëve në Kosovë lexojnë tekste të paktën një faqe të gjatë, ndërsa më pak se gjysma shkruajnë tekste me gjatësi të ngjashme në vendet e tyre të punës

Pak më shumë se gjysma (52%) e kosovarëve të punësuar raportojnë se kanë lexuar tekst, në letër ose në ekranet e kompjuterit, që është të paktën një faqe, gjatë muajit të kaluar⁴, shumë më e ulët se mesatarja e BE-së (73%), dhe pak më pak se mesatarja në WB5⁵ (54%). Përqindja e të anketuarve të tillë është më e ulët në mesin e punonjësve të moshës 45-54 vjeç (44% kundrejt 53%-56% midis grupmoshave të tjera), ndërsa më e larta në mesin e atyre me arsim të nivelit të lartë (86%) krahasuar me 31% e të anketuarve me arsim të mesëm dhe 12% e atyre me arsim të nivelit të ulët. Përveç kësaj, më shumë se tetë në dhjetë (83%) e atyre në profesione të kualifikuara raportojnë se janë përfshirë në leximin e teksteve të një gjatësie të tillë, që është rasti i vetëm 50% e atyre në profesione gjysmë të kualifikuara, 20% e punëtorëve që merren me punë manuale dhe 13% e atyre në profesione elementare. Detyrat e leximit janë gjithashtu më të zakonshme tek të punësuarit në sektorin publik, arsim dhe shëndetësi (70%), të ndjekur nga të anketuarit që punojnë në shërbime (49%) dhe bujqësi ose industri (27%).

Pak më shumë se dy në pesë (42%) kosovarë, dukshëm më pak se në BE (58%), dhe në përputhje me mesataren e WB5 (42%), thonë se kanë shkruar tekst, në letër ose në ekranet e kompjuterit, që është të paktën një faqe e gjatë⁶. Gratë kanë më shumë gjasa se burrat (52% kundrejt 37%) të përfshihen në detyra të tilla, si dhe ato me arsim të nivelit të lartë (74% kundrejt 21% të atyre me nivel të mesëm dhe 6% të atyre me arsim të nivelit të ulët). Të anketuarit në profesionet e kualifikuara (70%) kanë më shumë gjasa të raportojnë për detyrat e shkrimit, krahasuar me 41% të atyre në profesione gjysmë të kualifikuara, dhe vetëm një në dhjetë ose më pak në mesin e atyre në profesionet që lidhen me punë manuale (10%) dhe ato elementare (7%).⁷

Pothuajse një e treta e kosovarëve ngrenë ose mbajnë sende të rënda, ndërsa një pjesë më e vogël punojnë në mjedise ekstreme; një e treta i përdorin duart për detyra të sakta

Rreth tre në dhjetë (29%) e kosovarëve të punësuar kanë ngritur ose mbajtur objekte të rënda, ngarkesa ose njerëz, pa ndihmën e një makinerie, në muajin e kaluar⁸. Kjo është pak më pak se në WB5 (37%) dhe EU27 (34%). Burrat kanë shumë më shumë gjasa ta bëjnë këtë sesa gratë (33% kundrejt 20%). Ky është edhe rasti i punëtorëve të moshës 45-54 dhe 25-34 vjeç (përkatësisht 34% dhe 30%), për dallim nga ata të moshës 35-44 dhe 55-64 vjeç (25%). Punët manuale janë gjithashtu më të zakonshme në mesin e të anketuarve me arsim të ulët (53%) në krahasim me ata me arsim të nivelit të mesëm (36%) ose të lartë (14%). Sa i përket grupeve të profesioneve, të anketuarit në profesionet manuale dhe ato elementare kanë më shumë gjasa (të dyja 53%) t'i përgjigjen kësaj pyetjeje në mënyrë pozitive, që është rasti i një në katër (24%) prej atyre në profesione gjysmë të kualifikuara dhe 13% të atyre në profesione të kualifikuara. Për më tepër, rreth gjysma (52%) e të anketuarve që punojnë në sektorin e industrisë ose bujqësisë thonë se kanë ngritur ose mbajtur objekte të rënda, ngarkesa ose njerëz, ndërsa ky ishte rasti për 26% të atyre që janë aktivë në shërbime dhe 17% të atyre që punojnë në sektorin publik, arsim dhe shëndetësi.

⁴ C_READ1P /Q29.a: Si pjesë e punës suaj kryesore, a keni bërë aktivitetin e mëposhtëm muajin e fundit? Keni lexuar ndonjë tekst, në letër ose në kompjuter, që është të paktën një (1) faqe i gjatë ose më shumë

⁵ Shqipëria, Bosnja dhe Hercegovina, Kosova*, Maqedonia e Veriut dhe Serbia - më tej shkurtuar si WB5.

⁶ C_WRITE1P /Q29.d: Si pjesë e punës suaj kryesore, a keni bërë aktivitetin e mëposhtëm muajin e fundit? Keni shkruar ndonjë tekst, në letër ose në kompjuter, që është të paktën një (1) faqe i gjatë ose më shumë

⁷ Shihni [listën e terminologjive](#) mbi përkufizimin e numrit të gjerë të profesioneve.

⁸ C_MANLIFT /Q30a: Ngritje ose mbajtje e sendeve të rënda ose ngarkesave ose njerëzve, pa ndihmën e një makinerie

Rreth tre në dhjetë (31%) e kosovarëve të punësuar raportojnë se punojnë në një mjedis me nxehtësi ose temperatura shumë të ftohta, me kimikate ose pjesë të rrezikshme⁹, afërsisht në linjë me mesataret e BE-së (27%) dhe WB5 (32%). Për më tepër, një e treta (33%) e të anketuarve thonë se përdorin ose lëvizin duart ose gishtat për të kapur, manipuluar ose montuar saktësisht objektet (përfshirë miun kompjuterik, shtypjen në tastierë ose shkrimin e dorës)¹⁰, dukshëm më pak se në WB5 (51%), dhe disi më pak se në EU-27 (38%).

Shumica e të anketuarve kryejnë llogaritje të thjeshta, ndërsa një pakicë përdorin matematikë të avancuar

Më shumë se gjysma (57%) e kosovarëve, raportojnë se kryejnë llogaritje të thjeshta me numra, për shembull, duke shtuar, zbritur, shumëzuar ose pjesëtuar, si pjesë e punës së tyre kryesore qoftë vetë ose me ndihmën e një kompjuteri ose kalkulatori¹¹. Kjo është në përputhje me mesataren e WB5 (60%), por dukshëm më pak se në BE (76%).

Gratë kanë më shumë gjasa se burrat (63% kundrejt 54%) për të kryer detyra të tilla si dhe punëtorët më të rinj (61% dhe 65% e atyre të moshës 25-34 dhe 35-44) për dallim nga grupet më të vjetra (53% dhe 46% e atyre të moshës 45-54 dhe 55-64). Detyra të tilla janë gjithashtu më të zakonshme në mesin e të anketuarve me arsim të nivelit të lartë (80%) krahasuar me 44% të atyre me nivel të mesëm dhe 25% të të anketuarve me arsim të nivelit të ulët. Në mënyrë të ngjashme, 75% e atyre në profesione të kualifikuara i përgjigjen kësaj pyetjeje në mënyrë pozitive, krahasuar me 56% të atyre në profesione gjysmë të kualifikuara, përkatësisht 44% dhe 23% të atyre me profesione që lidhen me punë manuale dhe elementare. Duke u fokusuar në sektorët ekonomikë në të cilët punojnë të anketuarit, 61% e atyre që punojnë në sektorin publik, arsim apo shëndetësi dhe 60% e atyre shërbimeve aktive (60%) kryejnë llogaritje të thjeshta për dallim nga vetëm 46% e të anketuarve nga bujqësia apo industria.

Rreth 13% e të anketuarve thonë se kanë përdorur matematikë më të avancuar, algjebër ose statistikë, për shembull llogaritje, regresione, simulime¹², që është më e ulët se në BE (16%), por pak më shumë se në WB5 (11%). Gratë kanë më shumë gjasa se burrat (17% kundrejt 11%) për të kryer detyra më të avancuara matematikore. Ky është gjithashtu rasti i punëtorëve më të rinj (16% e atyre të moshës 25-34 vjeç) për dallim nga ata të moshuarit (11%-12% në grupmoshat më të vjetra). Detyra të tilla janë gjithashtu më të zakonshme në mesin e të anketuarve me arsim të lartë (25%), krahasuar me 4% në mesin e atyre me arsim të ulët ose të mesëm. Në mënyrë të ngjashme, një e katërta e atyre në profesione të kualifikuara (25%) i përgjigjen kësaj pyetjeje në mënyrë pozitive, e ndjekur nga më pak se një në dhjetë e atyre në profesione gjysmë të kualifikuara (9%) dhe në profesione që lidhen me punë manuale (3%). Për më tepër, gati një e pesta (17%) e atyre që janë aktivë në sektorin publik, arsim apo shëndetësi thonë se kanë përdorur matematikë, algjebër apo statistika më të avancuara, krahasuar me 12% të atyre që punojnë në shërbime dhe 8% të atyre që punojnë në industri apo bujqësi.

Një shumicë e madhe e punonjësve shpesh kryejnë aktivitete për zgjidhjen e problemeve në vendin e tyre të punës

Gati shtatë në dhjetë (69%) kosovarë raportojnë se kryejnë aktivitete për zgjidhjen e problemeve të paktën shpesh si pjesë e punës së tyre kryesore¹³, dukshëm më shumë se në WB5 (52%). Gratë kanë më shumë gjasa ta bëjnë këtë sesa burrat (76% kundrejt 66%). Përqindja e të anketuarve të tillë është gjithashtu më e lartë në mesin e punonjësve me arsim të lartë (90%), krahasuar me 56% në mesin e të anketuarve me arsim të mesëm dhe 42% të atyre me arsim të nivelit të ulët. Gati nëntë në dhjetë (87%) e atyre në profesione të kualifikuara i përgjigjen kësaj pyetjeje në mënyrë pozitive, krahasuar me rreth gjyshtë në dhjetë nga ata në profesione gjysmë të kualifikuara (63%) dhe me profesione që lidhen me punë manuale (60%), dhe vetëm katër në dhjetë (40%) e atyre në profesione elementare. Për më tepër, afër tetë në dhjetë (77%) e atyre që punojnë në sektorin publik, arsim apo shëndetësi raportojnë se

⁹C_MANHAZ /Q30b: Punë në një mjedis pune me nxehtësi ose temperatura shumë të ftohta, me kimikate ose pjesë të rrezikshme

¹⁰C_MANDEX /Q30c: Përdorni ose lëvizni duart ose gishtat për të kapur, manipuluar ose montuar saktësisht objektet.

¹¹C_MATHBAS /Q31a: Kryeni ndonjë llogaritje të thjeshtë me numra, për shembull duke shtuar, zbritur, shumëzuar ose pjesëtuar

¹²C_MATHADV /Q31c: Përdorni çdo lloj matematike më të avancuar, algjebër ose statistikë, për shembull llogaritjet, regresionet, simulimet

¹³C_PRB__shpesh: Të anketuarit që kryenin aktivitete për zgjidhjen e problemeve të paktën shpesh si pjesë e punës së tyre kryesore.

kryejnë aktivitete të zgjidhjes së problemeve të paktën shpesh, për dallim nga 67% e atyre në shërbime dhe 60% e të anketuarve që punojnë në bujqësi ose industri.

Përveç kësaj, të anketuarit u pyetën gjithashtu se sa shpesh kërkonin informacion ose dokumentacion domethënës, për shembull në libra ose në internet, për të zgjidhur problemet si pjesë e punës së tyre kryesore në muajin e fundit.¹⁴ Pothuajse një e katërta (23%) e kosovarëve raportuan se e bëjnë këtë gjithmonë ose shumë shpesh, që është dukshëm më shumë se mesatarja e EU27 (13%) dhe WB5 (11%). Rreth tre në dhjetë (28%) kosovarë raportojnë se marrin të dhëna nga kolegët e punës ose të tjerët për të zgjidhur problemet gjithmonë ose shumë shpesh¹⁵, (BE: 12%, WB5: 10%) dhe afër një në katër (24%) kosovarë raportojnë se (gjithmonë ose shumë shpesh)¹⁶ po provojnë ide të reja për të zgjidhur problemet (BE: 11%, WB5: 10%).

¹⁴C_PRBINFO /Q34a: Sa shpesh keni bërë ndonjë nga aktivitetet e mëposhtme si pjesë e punës suaj kryesore në muajin e fundit? Keni kërkuar informacion ose dokumentacion përkatës, për shembull në libra ose në internet, për të zgjidhur problemet

¹⁵C_PRBINPT /Q34b: Sa shpesh keni bërë ndonjë nga aktivitetet e mëposhtme si pjesë e punës suaj kryesore në muajin e fundit? Keni marrë mendime nga kolegët e punës ose të tjerët për të zgjidhur problemet

¹⁶C_PRBIDEA /Q34c: Sa shpesh keni bërë ndonjë nga aktivitetet e mëposhtme si pjesë e punës suaj kryesore në muajin e fundit? Keni provuar ide të reja për të zgjidhur problemet

2. Dixhitalizimi dhe tranzicioni dixhital

Ky kapitull ofron informacione kryesore mbi përdorimin e teknologjive në punë dhe ndikimin e tyre në përmbytjen e vendeve të punës dhe aftësitë e nevojshme për të kryer punë të tilla.

Vetëm një pjesë e vogël e punëtorëve në Kosovë kanë përjetuar futjen e teknologjive të reja dixhitale, një e pesta ka punuar nga një lokacion tjetër përveç objekteve të punëdhënësve

Të anketuarit u pyetën për ndryshimet që kishin ndodhur në vendin e tyre të punës gjatë 12 muajve të fundit¹⁷ për sa i përket menaxhimit, vetë punës, teknologjive të reja dixhitale, produkteve ose shërbimeve të reja ose zhvendosjes së prodhimit. Për shembull, një në shtatë (13%) kosovarë thonë se një pjesë e punës së bërë në vendin e tyre të punës është zhvendosur në një vendndodhje ose shtet tjetër (14% në WB5 dhe 16% në BE). Rreth tre në dhjetë (28%) tregojnë se teknologjitë e reja dixhitale janë futur në vendin e tyre të punës (BE: 43%, WB5: 26%) dhe rreth një e treta e të anketuarve (34%) thonë se janë prezantuar produkte ose shërbime të reja (BE: 37%, WB5: 38%). Me integrimin e metodave të reja të menaxhimit dhe punës janë përballur 33% dhe 28% e punonjësve.

Futja e teknologjive të reja raportohet më shpesh nga të anketuarit me arsim të lartë (43%) për dallim nga ata me arsim të mesëm (19%) dhe të ulët (9%). Përqindja e të anketuarve të tillë është gjithashtu më e lartë në mesin e të punësuarve në profesionet e kualifikuara (43%), të ndjekur nga ata në profesionet gjysmë të kualifikuara (22%), manuale (18%) dhe ato elementare (11%). Ndryshime të tilla janë gjithashtu më të zakonshme tek të punësuarit nga sektori publik, arsimi dhe shëndetësia (39%), ndërsa ky është rasti për vetëm një të pestën e punëtorëve në shërbime (22%) dhe bujqësi ose industri (20%).

Futja e produkteve ose shërbimeve të reja më pas raportohet më shpesh nga femrat sesa nga meshkujt (42% kundrejt 31%) si dhe nga punëtorët më të rinj (48% në grupmoshën 25-34 vjeç kundrejt 24% tek ata të moshës 55-64). Përqindja e të anketuarve të tillë është gjithashtu më e lartë në mesin e atyre që punojnë në profesione të kualifikuara (40%) dhe gjysmë të kualifikuara (37%) për dallim nga 25% e punëtorëve me profesione manuale dhe 22% e atyre që punojnë në profesione elementare. Futja e produkteve ose shërbimeve të reja është gjithashtu më e zakonshme tek ata që punojnë në sektorin e shërbimeve (39%), krahasuar me 32% të të anketuarve nga bujqësia ose industria dhe 29% e atyre që punojnë në sektorin publik, arsim dhe shëndetësi.

Për më tepër, një në pesë (21%) të punësuar në Kosovë, më pak se në BE (39%) dhe në WB5 (30%), kanë raportuar se kanë bërë ndonjë punë si pjesë e punës së tyre kryesore nga një vend jashtë ambienteve të punëdhënësve të tyre¹⁸. Burrat kanë më shumë gjasa ta raportojnë këtë në krahasim me gratë (25% kundrejt 12%). Këtu mund të vërehet një ndryshim i madh në lidhje me nivelet e arsimit. Sa më i lartë të jetë niveli i arsimit, aq më shumë ka gjasa që të anketuarit t'i përgjigjen kësaj pyetjeje në mënyrë pozitive. Kështu, një në katër (24%) kosovarë me arsim të lartë e thonë këtë, krahasuar me 20% të atyre me arsim të mesëm dhe vetëm 14% në mesin e të anketuarve me arsim më të ulët. Në mënyrë të ngjashme, 26% e të anketuarve që janë në profesione të kualifikuara raportojnë se kryejnë punë nga një vendndodhje tjetër jashtë ambientit të punëdhënësit të tyre, krahasuar me 21% në mesin e atyre në profesione që merren me punë manuale dhe 17% të atyre në profesione elementare dhe gjysmë të kualifikuara. Puna në distancë është gjithashtu më e zakonshme në mesin e atyre që janë aktivë në bujqësi ose industri (24%), ose në sektorin publik, arsim ose shëndetësi (23%), krahasuar me rreth një në pesë (19%) në mesin e atyre që punojnë në shërbime.

¹⁷B_CHORGMG /Q21a: Në 12 muajt e fundit/Që kur keni filluar punën tuaj kryesore, a ka ndodhur ndonjë nga ndryshimet e mëposhtme në vendin tuaj të punës?

Metoda të reja drejtimi, d.m.th. ndryshime në mënyrën se si menaxhohet puna ose pagesa

¹⁸B_ICTWKY /Q26: Në 12 muajt e fundit, a keni kryer ndonjë punë si pjesë e punës suaj kryesore nga një vendndodhje tjetër përveç ambienteve të punëdhënësit tuaj?

Një shumicë e madhe e kosovarëve përdorin pajisje kompjuterike për të kryer punën e tyre, me përmasa të ndryshme për detyra specifike

Rreth tre të katërtat (75%) e punëtorëve kosovarë tregojnë se përdorin pajisjet kompjuterike në vendet e tyre të punës, që është në përputhje me mesataren e WB5 (78%), por më pak se mesatarja e BE-së (87%)¹⁹. Gratë kanë më shumë gjasa ta thonë këtë sesa burrat (82% kundrejt 72%). Përdorimi i pajisjeve kompjuterike në punë është gjithashtu më i zakonshëm në mesin e punëtorëve më të rinj (80% dhe 81% në mesin e atyre të moshës 25-34 dhe 35-44), krahasuar me 68% dhe 67% në mesin e atyre të moshës 45-54 dhe 55- 64. Përqindja e të anketuarve të tillë është gjithashtu më e lartë në mesin e të anketuarve me arsim të nivelit të lartë (96%) për dallim nga 62% e atyre me arsim të mesëm dhe 46% e të anketuarve me arsim të nivelit të ulët. Në mënyrë të ngjashme, të anketuarit në profesionet e kualifikuara kanë më shumë gjasa (91%) të përdorin pajisje kompjuterike, të ndjekur nga punonjësit në profesionet gjysmë të kualifikuara (80%), manuale (54%) dhe elementare (40%). Për më tepër, rreth tetë në dhjetë nga ata të punësuar në shërbime dhe sektorin publik, arsim ose shëndetësi (78%-82%) thonë se përdorin pajisje kompjuterike në punën e tyre, krahasuar me pak më shumë se gjashtë në dhjetë (57%) në mesin e atyre të punësuar në bujqësi apo industri.

Rreth dy të tretat e kosovarëve (65%) që përdorin pajisje kompjuterike tregojnë se e përdorin internetin për shfletim, dërgimin e e-mailave (postës elektronike) ose përdorimin e mediave sociale.²⁰ Më shumë se gjysma (55%) shkruajnë ose modifikojnë tekst, për shembull duke përdorur Word ose softuer të ngjashëm²¹, ndërsa pothuajse gjysma (47%) përdorin tabelat (Excel ose softuer të ngjashëm)²². Katër në dhjetë (39%) e punonjësve të tillë përgatisin prezantime në PowerPoint ose softuer të ngjashëm.²³

Për më tepër, pothuajse një e katërta (23%) punojnë me ndonjë program të specializuar, specifik për sektorin ose profesionin, për shembull për kontabilitet, analizë ligjore, kontroll të inventarit, ndërtimin e faqes së internetit, dizajn grafik, menaxhimin e marrëdhënieve me klientët, etj.²⁴ Vetëm një në dhjetë (12%) ka menaxhuar dhe shkrië baza të dhënash, si për shembull duke përdorur programe si Access, Oracle ose të ngjashëm si dhe teknika të ngjashme kërkimi (p.sh. SQL)²⁵ dhe 8% e të anketuarve janë të angazhuar më pas në shkrimin e programeve ose kodeve duke përdorur një gjuhë kompjuterike.²⁶

Një pakicë e punëtorëve kosovarë përdorin makineri të kompjuterizuara në vendin e tyre të punës

Të anketuarit u pyetën nëse si pjesë e punës së tyre kryesore, kanë përdorur ose kanë punuar me makineri të kompjuterizuar muajin e fundit. Rreth një në katër (27%) kosovarë thonë kështu, krahasuar me gati katër në dhjetë (39%) në BE dhe tre në dhjetë (28%) në WB5.²⁷ Një e pesta (20%) e të anketuarve përdorin pajisje dixhitale të dorës si monitorë ose skanerë që përdoren për kontrollin e stokut dhe përpunimin e porosive²⁸ (BE: 26%, WB5: 17%). Gati një në dhjetë (8%) thonë se përdorin printerët 3D²⁹, që është në përputhje me mesataren në BE (9%) dhe WB5 (7%). Makineri të tjera të krahasueshme të kompjuterizuara përdoren vetëm nga një pakicë punonjësish: operatorë logjikë të programueshme (OLP-t)³⁰ (4%), makineri kompjuterike të kontrolluara numerikisht (CNC), për shembull torno ose frezë (3%)³¹, ose robotë (2%)³².

Një pakicë e kosovarëve mësuan të përdorin një program ose softuer të ri kompjuterik, veçanërisht ata me arsim të lartë

¹⁹D_PCD: Përdorues të pajisjeve kompjuterike: po/jo

²⁰D_PCWEB /Q37a: A keni përdorur ndonjë nga pajisjet kompjuterike më parë për të kryer aktivitetet e mëposhtme si pjesë e punës suaj kryesore gjatë muajit të fundit? Keni përdorur Internetin për të bërë kërkime, për të dërguar e-maile (postë elektronike) ose keni përdorur rrjetet sociale për punën tuaj

²¹D_PCWORD /Q37b: Keni shkruar ose redaktuar tekste, si për shembull duke përdorur Word ose programe të ngjashme

²²D_PCSHEET /Q37d: Keni përdorur tabela përlogaritëse, si për shembull duke përdorur Excel ose programe të ngjashme

²³D_PCPT /Q37c: Keni përgatitur prezantime për punën tuaj, si për shembull duke përdorur PowerPoint ose programe të ngjashme

²⁴D_PCSPEC /Q37g: Keni punuar me ndonjë program të specializuar, specifik për sektorin ose profesionin, për shembull për kontabilitet, analizë ligjore, kontroll të inventarit, ndërtimin e faqes së internetit, dizajn grafik, menaxhimin e marrëdhënieve me klientët, etj.

²⁵D_PCBASE /Q37h: Keni administruar dhe shkrië baza të dhënash, si për shembull duke përdorur programe si: Access, Oracle ose të ngjashëm, si dhe teknika të ngjashme kërkimi (p.sh. SQL)

²⁶D_PCPCR /Q37j: Keni shkruar programe ose kode duke përdorur një gjuhë kompjuterike, si për shembull C++, Python, Java, VisualBasicetj.

²⁷D_CM: Përdorues të makinerisë së kompjuterizuar: po/jo

²⁸D_CMSCAN /Q42a: Si pjesë të punës suaj kryesore, a keni përdorur ose punuar me ndonjë nga makineritë e mëposhtme të kompjuterizuara muajin e fundit? Pajisje digjitale dore, për shembull monitorë ose skanerë të përdorur për kontrollin e stokut dhe përpunimin e porosive

²⁹D_CM3D /Q42e: printerë 3D

³⁰D_CMPLC /Q42d: Si pjesë e punës suaj kryesore, a keni punuar apo përdorur ndonjë makineri të mëposhtmetë kompjuterizuar muajin e fundit? Operatorë logjikë të programueshëm (OLP-t)

³¹D_CM CNC /Q42b: makineri kompjuterike të kontrolluara numerikisht (CNC), për shembull torno ose frezë

³²D_CMROB /Q42c: Robotë

Rreth një në gjashtë (15%) kosovarë, të cilët përdorin pajisje kompjuterike për punën e tyre, raportojnë se në 12 muajt e fundit, ose që kur kanë filluar punën e tyre kryesore, kanë mësuar të përdorin një program ose softuer të ri kompjuterik për të kryer punën e tyre kryesore (pa llogaritur përditësimet e vogla ose të rregullta)³³, që është më e ulët se mesatarja e BE-së (36%), por në përputhje me mesataren e WB5 (15%). Ata të moshës 25-34 vjeç kanë më shumë gjasa ta thonë këtë (23%) në krahasim me punëtorët e moshuar (7%-14% e grupmoshave më të vjetra). Për më tepër, një e pesta (20%) e atyre me arsim të nivelit të lartë raportojnë se kanë mësuar një program ose softuer të ri kompjuterik, krahasuar me vetëm 9% të atyre me arsim të mesëm dhe 6% të atyre me arsim të ulët. Në mënyrë të ngjashme, ata në profesione të kualifikuara kanë më shumë gjasa (21%) t'i përgjigjen kësaj pyetjeje në mënyrë pozitive, të ndjekur nga ata në profesione gjysmë të kualifikuara dhe në profesione manuale (të dyja 10%), dhe një pjesë shumë e vogël (3%) në mesin e atyre që punojnë në profesionet elementare. Për më tepër, afër një në pesë (17%-18%) e atyre që janë aktivë në shërbime dhe bujqësi apo industri tregojnë se kanë mësuar të përdorin një program ose softuer të ri kompjuterik, krahasuar me 12% të atyre në sektorin publik, arsim apo shëndetësi.

Rreth një në pesë (21%) të anketuar, të cilët përdorin teknologji të makinerive të kompjuterizuara për punën e tyre, kanë mësuar të përdorin makineri të reja të kompjuterizuara për të kryer punën e tyre kryesore³⁴, krahasuar me 20% në BE dhe 22% në WB5. Burrat kanë më shumë gjasa se gratë (26% kundrejt 13%) të marrin pjesë në një mësim të tillë. Ky është rasti edhe për të anketuarit më të rinj (27% dhe 24% e atyre të moshës 25-34 dhe 35-44) krahasuar me 19% të atyre të moshës 55-64 dhe 11% të të anketuarve të moshës 45-54 vjeç. Katër në dhjetë (39%) e atyre me arsim të nivelit të ulët thonë se kanë mësuar të përdorin ndonjë makineri të re të kompjuterizuar, krahasuar me rreth një në pesë (20%-21%) e atyre me arsim të mesëm ose të lartë. Përqindja e të anketuarve të tillë është gjithashtu më e lartë në mesin e punëtorëve që merren me punë manuale (36%), të ndjekur nga ata në profesionet e kualifikuara (21%), gjysmë të kualifikuara (18%) dhe ato elementare (8%). Mësimi i makinerive të reja të kompjuterizuara ka gjithashtu më shumë gjasa midis punonjësve që punojnë në bujqësi ose industri (31%), krahasuar me mbi një në katër (26%) të atyre në shërbime dhe afër një në shtatë (13%) të atyre aktivë në sektorin publik, arsim apo shëndetësi. Si rezultat i mësimit të një programi të ri kompjuterik ose makinerie të kompjuterizuar, 72% e të anketuarve të tillë raportojnë se kryejnë disa detyra të ndryshme ose të reja.

³³ D_CHSFW: Në 12 muajt e fundit/Që kur keni filluar punën tuaj kryesore, a keni mësuar të përdorni ndonjë program kompjuterik ose softuer për të bërë punën tuaj kryesore? Ju lutem, përjashtoni përditësimet e vogla ose që kryhen rregullisht.

³⁴ D_CHCM /Q44: Që kur keni filluar punën tuaj kryesore, a keni mësuar të përdorni ndonjë makineri të re të kompjuterizuar për të kryer punën tuaj kryesore?

3. Trajtimi i mospërputhjes së aftësive në një treg pune në ndryshim

Ky seksion paraqet të dhënat kryesore për kualifikimin dhe mospërputhjen e aftësive ndërmjet punëtorëve.

Për çdo dhjetë të punësuar në Kosovë, pothuajse tre konsiderohen të mbi kualifikuar ndërsa një është i nën kualifikuar

Rreth një e katërta (26%) e të punësuarve në Kosovë raportojnë se kanë një arsim më të lartë se sa kërkon puna e tyre (BE: 28%, WB5: 22%), ndërsa një në dhjetë (10%) thonë se janë të nën kualifikuar për pozitën e tyre aktuale³⁵ (BE: 12%, WB55%). Gratë kanë pak më shumë gjasa (29%) të tregojnë se janë të mbi kualifikuara sesa meshkujt (25%), gjë që është gjithashtu rasti për të anketuarit më të rinj (36% e atyre të moshës 25-34 vjeç) për dallim nga të moshuarit (25% e atyre të moshës 35-44 vjeç, dhe 18-20% e atyre të moshës 45-64 vjeç). Një përqindje më e lartë e të anketuarve të mbi kualifikuar mund të gjendet edhe në mesin e atyre me arsim të nivelit të lartë me 35% të të anketuarve të tillë që thonë kështu, ndërsa ky është rasti për vetëm një të pestën (18%-20%) të atyre me arsim të mesëm. ose të ulët. Nga ana tjetër, afër një në tre (32%) e atyre me arsim të nivelit të ulët thonë se janë të nën kualifikuar, krahasuar me një në dhjetë (11%) të atyre me arsim të nivelit të mesëm dhe vetëm 4% të atyre me arsim të lartë. Arsim më i lartë se sa kërkohet raportohet gjithashtu nga të anketuarit që punojnë në profesione gjysmë të kualifikuara (29%), ndërsa ky është rasti për 27% të atyre në profesione elementare, 26% të punëtorëve që merren me punë manuale dhe 23% të atyre në profesione të kualifikuara. Për më tepër, të anketuarit që raportojnë se përdorin njohuritë dhe aftësitë e tyre në punën e tyre në një masë të vogël ose aspak, kanë më shumë gjasa të tregojnë se janë të mbi kualifikuar sesa ata që përdorin aftësitë dhe njohuritë e tyre në një masë të moderuar ose të madhe (34% kundrejt 24%).

Mbi një në tre (36%) e të anketuarve në Kosovë raportojnë se puna e tyre kërkon arsim të lartë (krahasuar me 38% në EU27, dhe 26% në WB5), ndërsa afër gjysma e të anketuarve (49%) thonë se kërkohet arsimi i mesëm i lartë ose arsimi pas sekondar jo-terciar (BE: 42%, WB5: 54%)³⁶. Rreth një në shtatë (14%) thonë se puna e tyre kërkon një arsim të mesëm të ulët ose më poshtë, krahasuar me një në pesë (19%) në BE-në dhe në WB5 (20%).

Shumica e punonjësve kosovarë punojnë në vende pune që kërkojnë një fushë specializimi të tyre ose të ngjashme

Të anketuarit u pyetën, duke marrë parasysh lëndën kryesore apo fushën e studimit në nivelin e tyre më të lartë të arsimit, në biznes, inxhinieri, shëndetësi etj., sa e rëndësishme është ajo për të kryer punën e tyre kryesore³⁷. Rreth një e katërta e punonjësve (24%) thonë se puna e tyre kërkon fushën e tyre ose një të ngjashme (BE: 39%, WB5: 28%), ndërsa katër në dhjetë (38%) pohojnë se puna e tyre kërkon ekskluzivisht specializimin e tyre (BE: 26%, WB5: 35%). Në të njëjtën kohë, një e treta e tyre (33%) tregojnë se puna e tyre nuk kërkon një fushë të caktuar studimi (BE: 22%, WB5: 29%).

Gratë kanë shumë më shumë gjasa të thonë se puna e tyre kërkon ekskluzivisht fushën e tyre të studimit sesa burrat (48% kundrejt 33%). Ky është edhe rasti i të anketuarve me arsim të lartë (55%) nëse krahasohet me ata me arsim të mesëm (22%). Nga ana tjetër, të anketuarit me arsim të mesëm kanë më shumë gjasa (47%) të thonë se puna e tyre nuk kërkon një fushë të caktuar studimi, gjë që pretendohet nga vetëm 17% e atyre me arsim të lartë. Në mënyrë të ngjashme, 64% e atyre që punojnë në profesione të kualifikuara konsiderojnë se vendet e tyre të punës kërkojnë ekskluzivisht specializimin e tyre, që është rasti për vetëm 15% të atyre që punojnë në punë gjysmë të kualifikuara ose elementare dhe 24% të atyre që punojnë në profesione të lidhura me punë manuale. Duke parë sektorët në të cilët punojnë të anketuarit, përqindja më e lartë e atyre që thonë se puna e tyre kërkon ekskluzivisht fushën e tyre të studimit mund të gjendet tek të punësuarit nga sektori publik, arsimi dhe shëndetësia (56%).

³⁵ E_EDMATCH8: Mospërputhja e nivelit arsimor

³⁶ E_REQED3: Niveli i arsimit të kërkuar për vendin e punës: 3 kategori.

³⁷ E_HOZMIS /Q51: Duke pasur parasysh lëndën kryesore ose fushën e studimit në nivelin tuaj më të lartë të arsimit (biznes, inxhinieri, shëndetësi etj.), sa e rëndësishme është ajo për të kryer punën tuaj kryesore?

Përkundrazi, 45% dhe 37% e atyre që punojnë në shërbime dhe bujqësi apo industri, punojnë në punë që nuk kërkon asnjë lloj specializimi.

Gati gjysma e kosovarëve të anketuar thonë se mund t'i përdorin njohuritë dhe aftësitë e tyre aktuale në masë të madhe në punën e tyre kryesore.

Gati gjysma e të anketuarve (48%) thonë se mund të përdorin njohuritë dhe aftësitë e tyre aktuale në punën e tyre kryesore në një masë të madhe³⁸, krahasuar me 45% në BE dhe 43% në WB5. Rreth 35% thonë të njëjtën gjë, por në një masë të moderuar (BE: 41%, WB5: 29%) dhe 9% e tyre thonë se ky është rasti në një masë të vogël (BE: 10%, WB5: 17%). Vetëm 7% e punonjësve deklarohen se kjo nuk është aspak kështu (BE: 4%, WB5: 11%).

Gratë kanë më shumë gjasa se burrat (53% kundrejt 46%) të përdorin njohuritë dhe aftësitë e tyre në një masë të madhe. Ky është edhe rasti i punëtorëve të moshës së mesme, pasi më shumë se gjysma (52%) e atyre të moshës 35-54 vjeç shprehen kështu, krahasuar me 43% dhe 46% të atyre të moshës 25-34 dhe 55-64. Për më tepër, gjashtë në dhjetë (60%) e atyre që kanë një arsim të nivelit të lartë thonë se mund të përdorin njohuritë dhe aftësitë e tyre aktuale në punën e tyre kryesore në një masë të madhe, krahasuar me katër në dhjetë (41%) të të anketuarve me një nivel të mesëm, dhe vetëm një në tre (34%) e atyre me arsim të nivelit të ulët. Në mënyrë të ngjashme, ata që punojnë në profesione të kualifikuara kanë më shumë gjasa (63%) ta thonë këtë, të ndjekur nga të anketuarit që punojnë në profesione manuale (43%), gjysmë të kualifikuara (39%) dhe profesione elementare (33%). Nëse shikojmë sektorët ekonomikë në të cilët punojnë të anketuarit, përqindja më e lartë e punonjësve që përdorin aftësitë dhe njohuritë e tyre – në masë të madhe – mund të gjendet tek ata që janë aktivë në sektorin publik, arsim apo shëndetësi (60%), ndërsa më pak se gjysma e atyre që punojnë në shërbime dhe në bujqësi apo industri thonë kështu (përkatesisht 45% dhe 34%).

Shumica e punëtorëve kosovarë duhet të zhvillojnë më tej aftësitë e tyre kompjuterike/TI, ndërsa katër në dhjetë duhet të forcojnë aftësitë sociale

Të anketuarit u pyetën se deri në çfarë mase ata duhet të zhvillojnë më tej aftësitë e tyre kompjuterike/TI³⁹, katër në dhjetë (38%) thonë se ky është rasti në një masë të moderuar (BE: 39%, WB5: 25%), me një në pesë (21%) që thonë të njëjtën gjë, por në një masë të madhe (BE: 13 %, WB5: 7%). Një nevojë e tillë (në një masë të moderuar/të madhe) është më e lartë në mesin e të anketuarve më të rinj (62% dhe 64% në mesin e atyre të moshës 25-34 dhe 35-44 vjeç kundrejt 54% midis atyre të moshës 45-64) si dhe punonjësve me nivel të lartë (71%) dhe nivel të ulët (61%) të arsimit për dallim nga të anketuarit me arsim të mesëm (48%). Në mënyrë të ngjashme, nevoja për forcimin e aftësive të tilla shihet tek të anketuarit që punojnë në profesione të kualifikuara (74%), të ndjekur nga punëtorët që merren me punë manuale (56%), dhe ata në profesione gjysmë të kualifikuara (49%) dhe ato elementare (42%). Nevoja është gjithashtu më e lartë në mesin e punonjësve në sektorin publik, arsim dhe shëndetësi (67%), të ndjekur nga ata që janë aktivë në bujqësi ose industri (58%) dhe shërbime (52%).

Një e treta e të anketuarve (32%) thonë se duhet të zhvillojnë më tej aftësitë e tyre numerike për të bërë edhe më mirë punën e tyre kryesore⁴⁰ (BE: 30%, WB5: 19%). Të anketuarit e moshës 35-44 kanë më shumë gjasa (38%) ta thonë këtë, të ndjekur nga 33% e atyre të moshës 25-34 dhe 55-64 vjeç dhe 26% e të anketuarve në grupmoshën 45-54 vjeç. Nevoja për zhvillimin e aftësive të tilla është gjithashtu e lartë tek punonjësit me arsim të lartë (39%) për dallim nga grupet e tjera të arsimit (27% dhe 28% tek ata me arsim të mesëm dhe të ulët).

Për më tepër, afër një në tre (28%) e të anketuarve kosovarë thonë se duhet të zhvillojnë më tej aftësitë e tyre teknike për ta bërë më mirë punën e tyre kryesore⁴¹ (BE: 40%, WB5: 22%). Burrat kanë më shumë gjasa se gratë ta thonë këtë (31% kundrejt 20%), si dhe ata me arsim të lartë (34% kundrejt 23% në mesin e atyre me arsim të mesëm dhe të ulët). Përveç kësaj, një e treta e atyre në profesione të kualifikuara (33%) dhe manuale (31%) e perceptojnë nevojën për zhvillim të mëtejshëm të aftësive

³⁸ E_SKILLU /Q60: Deri në çfarë mase mund t'i përdorni njohuritë dhe aftësitë tuaja aktuale në punën tuaj kryesore?

³⁹ E_DEFPC /Q61: Deri në çfarë mase ju duhet të zhvilloni më tej aftësitë tuaja kompjuterike/TI për të kryer edhe më mirë punën tuaj kryesore?

⁴⁰ E_DEFNUM /Q62aA keni nevojë të zhvilloni më tej ndonjë nga aftësitë e mëposhtme për të kryer edhe më mirë punën tuaj kryesore? Aftësitë matematikore, d.m.th. të punoni me numra dhe sasi dhe të kryeni llogaritje duke përdorur matematikën

⁴¹ E_DEFJOB /Q62c: A keni nevojë të zhvilloni më tej ndonjë nga aftësitë e mëposhtme për të kryer edhe më mirë punën tuaj kryesore? Aftësitë teknike ose aftësitë specifike të punës p.sh. riparimin e motorit nëse jeni mekanik, zbatimin e rregullave të kontabilitetit nëse jeni kontabilist, përdorimin e softuereve të dizajnit nëse jeni disenjatorë grafik, duke përdorur softuer programimi nëse i përkisni fushës së shkencave kompjuterike etj.

teknike, të ndjekur nga të anketuarit që punojnë në profesionet gjysmë të kualifikuara (22%) dhe ato elementare (17%).

Gati katër në dhjetë (39%) të anketuar thonë se duhet të zhvillojnë më tej aftësitë e tyre sociale për të bërë më mirë punën e tyre kryesore⁴² (BE: 49%, WB5: 32%). Një nevojë e tillë është më e lartë në mesin e punëtorëve më të rinj (45% në mesin e atyre të moshës 25-34 përkundrejt 31% dhe 38% të atyre të moshës 45-54 dhe 55-64) dhe atyre me arsim të lartë (51% kundrejt 30% në mesin e atyre me arsim të nivelit të mesëm dhe të ulët). Gjithashtu, të anketuarit nga sektori publik, arsimi dhe shëndetësia si dhe shërbimet (përkatesisht 44% dhe 40%) e shprehin një nevojë të tillë për dallim nga 30% të atyre që punojnë në bujqësi apo industri.

⁴² E_DEFCON /Q62b: A keni nevojë të zhvilloni më tej ndonjë nga aftësitë e mëposhtme për të kryer edhe më mirë punën tuaj kryesore? Aftësitë sociale, d.m.th. të punoni dhe të përballeni me kolegët dhe personat e tjerë (p.sh. konsumatorët, klientët, studentët, pacientët ose anëtarët e tjerë të publikut)

4. Ndryshimi teknologjik dhe siguria e punës

Kjo pjesë ofron informacion mbi ndikimin e teknologjive të reja në perceptimet e punonjësve në lidhje me shkurtimet të punës dhe çështjet e kërkesave të vendit të punës.

Në Kosovë, shumica e të punësuarve besojnë se nuk ka rrezik që ata të humbasin vendin e punës në vitin e ardhshëm

Të anketuarit në Kosovë u pyetën nëse mendojnë se ka ndonjë mundësi që ata të humbasin punën e tyre kryesore në dymbëdhjetë muajt e ardhshëm⁴³. Më shumë se gjashtë në dhjetë (62%) e të anketuarve thonë se nuk ka asnjë mundësi që ata të humbasin punën e tyre në këtë periudhë kohore, krahasuar me 61% në BE dhe 53% në WB5. Një e treta (32%) mendojnë se ka disa mundësi që kjo të ndodhë (BE: 31%, WB5: 41%), ndërsa vetëm një përqindje e vogël (5%) besojnë se ekziston një mundësi shumë e lartë (BE: 7%, WB5: 4%).

Punëtorët femra janë më të sigurt se meshkujt, pasi 67% e tyre mendojnë se nuk ka asnjë mundësi që kjo të ndodhë për dallim nga 60% në mesin e punëtorëve meshkuj. Përkundrazi, një rrezik më i lartë për të humbur vendin e punës shihet tek punëtorët më të rinj; 43% e atyre të moshës 25-34 mendojnë se ka të paktën disa mundësi që kjo të ndodhë për dallim nga vetëm 30%-31% në mesin e atyre të moshës 45-54 dhe 55-64. Është interesante se ata me një nivel të ulët arsimor perceptojnë një rrezik më të lartë për të humbur një punë (50% thonë se ka pak ose një mundësi shumë të lartë që kjo të ndodhë) nëse krahasohen me të anketuarit me arsim të mesëm dhe të lartë, ku 42% dhe 27%, perceptojnë të paktën një rrezik. Në mënyrë të ngjashme, 71% e atyre që punojnë në profesione të kualifikuara mendojnë se nuk ka asnjë mundësi që ata të humbasin vendin e punës, për dallim nga 62% e atyre në profesione gjysmë të kualifikuara, 53% e të anketuarve në profesione elementare dhe 49% e punëtorëve që merren me punë manuale. Për më tepër, frika nga humbja e vendeve të punës është më e lartë tek të anketuarit që punojnë në bujqësi ose industri (46%), ndërsa vetëm 36% dhe 32% e atyre që punojnë në shërbime dhe sektorin publik, arsim dhe shëndetësi, respektivisht mendojnë se ekziston një mundësi e vogël që kjo të ndodhë.

Shumica e punonjësve të Kosovës besojnë se nuk ka ose ka një mundësi të vogël që teknologjitë e reja dixhitale ose kompjuterike të zëvendësojnë vendet e tyre të punës, ndërsa rreth gjysma e shohin nevojën për njohuri dhe aftësi të reja për të vazhduar me avancimin dixhital

Të anketuarit u pyetën gjithashtu se deri në çfarë mase mendojnë se teknologjitë e reja dixhitale ose kompjuterike në kompaninë ose organizatën e tyre mund ose do të kryejnë një pjesë ose të gjithë punën e tyre kryesore⁴⁴. Mbi katër në dhjetë (43%) të anketuar mendojnë se nuk ka asnjë mundësi që kjo të ndodhë (BE: 34%, WB5: 44%), ndërsa rreth 20% e të anketuarve thonë se ekziston një mundësi e vogël që kjo të ndodhë (BE: 30%, WB5: 31%). Për më tepër, rreth një në katër (27%) e mendon këtë në një masë të moderuar (BE, 28%, WB5: 21%), ndërsa 11% në një masë të madhe (BE, 8%, WB5: 3%).

Punëtorët e rinj kanë më shumë gjasa të vlerësojnë mundësinë se cila pjesë ose të gjitha punët e tyre zëvendësohen nga teknologjitë dixhitale dhe kompjuterike si të moderuara ose të mëdha (41% në mesin e atyre të moshës 25-34 vjeç kundrejt 35% midis atyre të moshës 45-64). Ky është edhe rasti i të anketuarve me arsim të lartë në ndryshim nga ata me nivele më të ulëta arsimore; 48% e atyre me arsim të lartë mendojnë se ka mundësi të moderuar/të lartë që teknologjitë dixhitale dhe kompjuterike të zëvendësojnë të paktën një pjesë të punës së tyre, ndërsa ky është rasti për 30% dhe 29% të atyre me nivel të mesëm dhe të ulët të arsimit.

Punonjësit kosovarë u pyetën gjithashtu se deri në çfarë mase u nevojiten ose do të kenë nevojë për njohuri dhe aftësi të reja që aktualisht nuk i kanë për të vazhduar me teknologjitë e reja dixhitale ose kompjuterike⁴⁵. Afër një në katër (23%) mendojnë se ky është rasti në një masë të vogël, një në tre (33%) në një masë të moderuar (BE, 35%, WB5: 24%), ndërsa 20% e të anketuarve mendojnë se kjo u

⁴³ F_LOSEJOB/Q66: A mendoni se ka ndonjë mundësi që ju të humbni punën tuaj kryesore në dymbëdhjetë muajt e ardhshëm?

⁴⁴ F_DISPLJOB/Q67a: Deri në çfarë mase mendoni se teknologjitë e reja digjitale ose kompjuterike në firmën ose organizatën tuaj...? mund ose do të kryejnë një pjesë ose të gjithë punën tuaj kryesore

⁴⁵ F_DISPLSKILL/Q67b: Deri në çfarë mase mendoni se teknologjitë e reja digjitale ose kompjuterike në firmën ose organizatën tuaj...? kanë ose do të keni nevojë për njohuri dhe aftësi të reja që ju aktualisht nuk i keni.

nevojitet në një masë të madhe (BE, 10%, WB5: 6%). Nevoja për njohuri dhe aftësi të reja perceptohet më shumë te punëtorët më të rinj në ndryshim nga grupmoshat më të vjetra (60% e atyre të moshës 25-34 vjeç mendojnë këtë në një masë të moderuar/të madhe kundrejt 48% të atyre të moshës 55-64 vjeç). Në mënyrë të ngjashme, 62% e të anketuarve me arsim të lartë thonë se kjo do të ndodhë në një masë të moderuar/të madhe, për dallim nga 46% dhe 45% e atyre me arsim të mesëm dhe të ulët.

5. Investimi në arsim dhe trajnim

Ky kapitull ofron informacion mbi llojet e trajnimeve në lidhje me punën që ndërmerren nga punonjësit.

Rreth gjysma e punonjësve kosovarë kanë marrë pjesë vitin e fundit në ndonjë aktivitet arsimor ose trajnimi lidhur me vendin e punës, veçanërisht ata me kualifikime të larta

Më shumë se gjysma (53%) e të anketuarve në Kosovë thonë se në 12 muajt e fundit kanë marrë pjesë në të paktën një formë të aktivitetit arsimor ose trajnimi për të mësuar aftësi të reja të lidhura me vendin e punës⁴⁶. Kjo është më pak se mesatarja e BE-së (62%), por më shumë se mesatarja e WB5 (41%). Gratë kanë më shumë gjasa (65%) të përfshihen në aktivitete trajnimi krahasuar me burrat (48%). Ky është edhe rasti i punëtorëve më të rinj, pasi 55%-57% e atyre të moshës 25-44 vjeç kanë marrë pjesë në aktivitete arsimore dhe trajnimi krahasuar me 48%-50% mes atyre të moshës 45-64 vjeç. Përqindja më e lartë e të anketuarve të angazhuar në trajnime të mëtutjeshme mund të gjendet edhe në mesin e atyre me arsim të lartë (75%), për dallim nga të anketuarit me arsim të nivelit të ulët (44%) dhe të mesëm (36%). Në mënyrë të ngjashme, 75% e atyre që punojnë në profesione të kualifikuara i përgjigjen kësaj pyetjeje në mënyrë pozitive, pasuar nga 49% e atyre që punojnë në profesione gjysmë të kualifikuara, 32% në profesione manuale dhe 29% në profesione elementare. Pjesëmarrja në aktivitete arsimore ose trajnimi për të mësuar aftësi të reja të lidhura me vendin e punës është gjithashtu më e zakonshme në mesin e të anketuarve që punojnë në sektorin publik, arsim ose shëndetësi (68%), ndërsa 51% në mesin e atyre që punojnë në shërbime dhe vetëm 33% në mesin e të anketuarve aktivë në bujqësi ose industri.

Duke u fokusuar në format e trajnimit, afër një në katër (23%) të anketuar thonë se kanë ndjekur një kurs⁴⁷, që është më pak se mesatarja e BE-së (39%), por në përputhje me mesataren e WB5 (21%). Ky lloj trajnimi ka më shumë gjasa për punëtorët më të rinj (25% në mesin e atyre të moshës 25-34) për dallim nga, për shembull, 20% e atyre të moshës 55-64 vjeç. Për më tepër, të anketuarit me arsim të lartë kanë më tepër gjasa të kanë ndjekur një kurs (32%) sesa ata me arsim të nivelit të ulët (21%) dhe të mesëm (15%). Gjithashtu, ata që punojnë në profesione elementare dhe manuale kanë më pak gjasa (12%-15%) të ndjekin kurse sesa ata në profesione gjysmë të kualifikuara (20%) dhe të kualifikuara (33%).

Katër në dhjetë (41%) të anketuar thonë se kanë ndjekur një seminar trajnimi ose punëtori⁴⁸, krahasuar me 33% në BE dhe 26% në WB5. Gratë kanë më shumë gjasa të kenë ndjekur një lloj trajnimi të tillë sesa burrat (55% kundrejt 36%). Për më tepër, pjesëmarrja në seminare ose punëtori trajnuese është gjithashtu më e mundshme tek të anketuarit e moshës 25-44 (45%) dhe 45-54 (40%), ndërsa ky është rasti për vetëm 33% të atyre të moshës 55-64 vjeç. Të anketuarit me arsim të lartë kanë më shumë gjasa të kenë ndjekur trajnime dhe punëtori (67%), krahasuar me 25% të atyre me arsim të mesëm dhe 13% të atyre me arsim të ulët. Në mënyrë të ngjashme, 66% e punëtorëve në profesione të kualifikuara kanë marrë pjesë në seminare trajnimi ose punëtori, ndërsa ky ishte rasti për 35% të atyre në profesione gjysmë të kualifikuara, 19% të punëtorëve që merren me punë manuale dhe vetëm 15% të atyre në profesione elementare.

Përveç kësaj, pothuajse katër në dhjetë (40%) të anketuar thonë se kanë marrë pjesë në aktivitet trajnimi në punë me mbështetjen e një trajneri të caktuar, për shembull një mbikëqyrës/përgjegjës, koleg, konsulent ose profesionist tjetër⁴⁹ (BE40%, WB5: 28%). Një lloj i tillë trajnimi është më i zakonshëm tek femrat (50%) për dallim nga meshkujt (35%). Gjithashtu, të anketuarit më të rinj kanë më shumë gjasa ta thonë këtë: 45% e atyre të moshës 25-34 vjeç, 40% e atyre të moshës 35-44 vjeç për dallim nga 36% dhe 37% e atyre të moshës 45-54 dhe 55-64. Shumica (57%) e të anketuarve me arsim të lartë thonë

⁴⁶ E_TRAIND /Q52a-c: Në 12 muajt e fundit, a keni marrë pjesë në ndonjë nga aktivitetet arsimore ose trajnimi për të mësuar aftësi të reja në lidhje me punën?

⁴⁷ E_TRAINCOU /Q52a E_TRAINCOU /Q52a: Në 12 muajt e fundit, a keni marrë pjesë në ndonjë nga aktivitetet e mëposhtme arsimore ose trajnimi për të mësuar aftësi të reja në lidhje me punën? Kurse

⁴⁸ E_TRAINSEM /Q52b: Në 12 muajt e fundit, a keni marrë pjesë në ndonjë nga aktivitetet e mëposhtme arsimore ose trajnimi për të mësuar aftësi të reja në lidhje me punën? Punëtori ose seminar

⁴⁹ E_TRAINOJT /Q52c: Në 12 muajt e fundit, a keni marrë pjesë në ndonjë nga aktivitetet e mëposhtme arsimore ose trajnimi për të mësuar aftësi të reja në lidhje me punën? Trajnim në punë me mbështetjen e një trajneri të caktuar, për shembull një mbikëqyrës/përgjegjës, koleg, konsulent ose profesionist tjetër

se kanë ndjekur një trajnim të tillë, krahasuar me 38% të atyre me arsim të nivelit të ulët dhe 26% të punëtorëve me arsim të mesëm.

Në mesin e atyre që morën pjesë në aktivitete edukimi dhe trajnimi, vetëm 36% e punonjësve të tillë morën pjesë në trajnime me synimin për të zhvilluar më tej aftësitë e tyre kompjuterike/TI të nevojshme për punën e tyre.

Pikat kryesore

Profili statistikor për Kosovën hulumtoi të dhëna të përzgjedhura të mbledhura përmes Anketës Evropiane për Aftësitë dhe Vendet e Punës, duke përfshirë informacion mbi kërkesat për aftësitë e punës, mospërputhjet e aftësive, trajnimin dhe edukimin si dhe ndikimin e teknologjive të reja në vendet e punës dhe aftësitë e punëtorëve të rritur.

Rreth gjysma e të anketuarve në Kosovë janë të angazhuar në detyra që kërkojnë së paku shkathhtësi të bazë të shkrim-leximit dhe njohuri të thellore matematikore, ndërsa detyrat më të avancuara të leximit, shkrimit dhe matematikës raportohen nga vetëm një përqindje e vogël e tyre. Vendet e punës në Kosovë kërkojnë gjithashtu aftësi transversale, duke përfshirë punën në grup, aftësi komunikimi ose zgjidhje të problemeve. Në përgjithësi, niveli dhe diapazoni i aftësive të tilla ndryshon midis grupeve të ndryshme të të anketuarve. Megjithatë, gratë ose ata që punojnë në profesione të kualifikuara kanë më shumë gjasa të ekspozohen ndaj detyrave që kërkojnë aftësi njohëse. Për më tepër, rreth një e treta e punëtorëve kosovarë janë të angazhuar edhe në punë fizike, siç janë ngritja e objekteve ose ngarkesave të rënda, veçanërisht ato që punojnë në bujqësi ose industri.

Katër në dhjetë punonjës të Kosovës e konsiderojnë veten si të papërputhshëm. Mbi kualifikimi është i pranishëm veçanërisht në mesin e të anketuarve më të rinj dhe me arsim të lartë, duke vënë në dukje tranzicionin sfidues në tregun e punës dhe rezultatet e mundshme negative të tregut të punës për këto grupe specifike.

Shumica e punonjësve përdorin pajisje kompjuterike për punën e tyre. Megjithatë, ato përdoren për detyra mjaft të thjeshta si shfletimi në internet, dërgimi i e-maileve ose për krijimin e dokumenteve të thjeshta të përpunimit të tekstit. Shkrimi i programeve ose kodeve ose menaxhimi i bazave më të mëdha të të dhënave, të cilat kërkojnë njohuri më të avancuara, raportohet më pas nga rreth një në dhjetë të anketuar. Përdorimi i makinerive të kompjuterizuara në vendet e punës të punëtorëve kosovarë nuk është i lartë nëse krahasohet me situatën në BE dhe operimi me robotë, vegla makinerish të kontrolluara me kompjuter numerik dhe të ngjashme raportohet nga vetëm një pjesë e punëtorëve.

Megjithatë, konteksti në të cilin po punojnë punonjësit e Kosovës po ndryshon, edhe pse jo në të njëjtën shkallë si në BE. Rreth një e treta e punonjësve raportuan futjen e teknologjive të reja dixhitale ose metodave të menaxhimit dhe punës, duke treguar nevojën e mundshme për zhvillim të mëtejshëm të aftësive - në veçanti aftësitë dixhitale - për të shoqëruar realitete të tilla në ndryshim në vendin e punës. Përmirësimi dixhital është megjithatë i kufizuar pasi vetëm një në tetë të anketuar duhej të mësonte programe të reja kompjuterike dhe/ose makineri të kompjuterizuara. Ekspozimi ndaj ndryshimeve të tilla teknologjike, si dhe trajnimi përkatës nuk është i njëtrajtshëm për grupet e ndryshme të punëtorëve, duke vënë në dukje punëtorët më të rinj ose ata me arsim të lartë si ata që kanë më shumë gjasa të ekspozohen.

Shumica e punëtorëve kosovarë janë optimistë për shanset e tyre për të mbajtur vendet e tyre të punës, si dhe për ndikimin e mundshëm të teknologjive të reja dixhitale dhe kompjuterike në përmbajtjen e punës. Përkundër kësaj, rreth gjysma e të anketuarve pranojnë nevojën për njohuri dhe aftësi të reja për të vazhduar me përparimet e ardhshme dixhitale. Megjithatë, kjo nevojë njihet më shumë nga punonjësit më të rinj ose ata me arsim të lartë, për dallim nga grupet që mund të përjetojnë vështirësi më të mëdha për t'u përshtatur me ndryshime të tilla, siç janë punëtorët me arsim të ulët ose më të vjetër.

Së fundi, në dymbëdhjetë muajt e fundit rreth gjysma e të anketuarve kosovarë morën pjesë në një formë trajnimi me qëllim të mësimi të aftësive të reja të lidhura me punën. Kjo është më e ulët se në BE, por më e lartë nëse krahasohet me mesataren në WB5. Pavarësisht nga kjo pjesëmarrje relativisht e lartë, shumë punëtorë e kuptojnë nevojën për forcimin e grupeve të ndryshme të aftësive. Nevoja për zhvillimin e aftësive TI/kompjuterike raportohet nga shumica e tyre. Përveç kësaj, katër në dhjetë tregojnë nevojën për të forcuar aftësitë e tyre sociale. Megjithatë, punonjësit më të rinj dhe me arsim të lartë ose ata që punojnë në profesione të kualifikuara kanë përsëri më shumë gjasa të angazhohen në përmirësimin e aftësive dhe rikualifikimin sesa grupet e tjera të punëtorëve, të cilët mund të ekspozohen ndaj rrezikut më të lartë të përjashtimit nga tregu i punës në të ardhmen.

Kutia 1: Gjetjet kryesore

Detyrat dhe kërkesat për aftësitë e punës

- 75% e punonjësve në Kosovë përdorin pajisje kompjuterike në vendin e tyre të punës;
- 52% lexojnë tekste të paktën një faqe, 42% shkruajnë tekste me gjatësi të ngjashme;
- 57% kryejnë llogaritje të thjeshta, ndërsa 13% përdorin matematikë të avancuar;
- 29% ngrenë ose mbajnë objekte të rënda, 33% përdorin duart ose gishtat për detyra të sakta, dhe 31% punojnë në mjedise ekstreme.

Dixhitalizimi dhe tranzicioni dixhital

- 28% e punonjësve raportojnë futjen e teknologjive të reja dixhitale në vendin e tyre të punës;
- 15% duhej të mësonin të përdorin softuer ose programe të reja kompjuterike për të kryer punën e tyre kryesore në 12 muajt e fundit.

Mospërputhja e aftësive në një treg pune në ndryshim

- 48% e të anketuarve thonë se mund të përdorin njohuritë dhe aftësitë e tyre aktuale në punën e tyre kryesore në një masë të madhe dhe 35% në një masë të moderuar;
- 26% e punonjësve konsiderohen të mbi kualifikuar, ndërsa gati një në dhjetë (10%) konsiderohen të nën kualifikuar, në raport me nivelin e arsimit që kërkon puna;
- Duke marrë parasysh lëndën apo fushën kryesore të studimit në nivelin më të lartë të arsimit, 24% e punonjësve thonë se puna e tyre kërkon fushën e tyre ose një fushë të ngjashme, ndërsa 38% thonë se puna e tyre kërkon ekskluzivisht fushën e tyre;
- 28% duhet të zhvillojnë më tej aftësitë teknike ose specifike të punës;⁵⁰
- 21% e të anketuarve duhet të përmirësojnë në masë të madhe aftësitë e tyre kompjuterike/TI;
- 32% duhet të forcojnë më tej aftësitë numerike;
- 39% e punonjësve në Kosovë duhet të zhvillojnë më tej aftësitë sociale.

Investimi në arsim dhe trajnim

- 53% e punonjësve në Kosovë kanë marrë pjesë në të paktën një lloj aktiviteti arsimimi ose trajnimi për të mësuar aftësi të reja në lidhje me punën në 12 muajt e fundit;
- Format e ndryshme të trajnimit përfshijnë: 23% ndjekjen e një kursi, 41% ndjekjen e një seminari trajnimi ose punëtorie dhe 40% marrjen e trajnimit në vendin e punës;
- 36% e të anketuarve që morën pjesë në trajnim e bënë këtë për të zhvilluar më tej aftësitë e tyre kompjuterike/TI.

⁵⁰Shembuj të aftësive teknike ose aftësive specifike të punës p.sh. riparimi i motorit për një mekanik, zbatimi i rregullave të kontabilitetit për një kontabilist, përdorimi i softuer-eve të dizajnit për një disenjator grafik, përdorimi i softuer programimit për një person që i përket shkencave kompjuterike.

Lista e terminologjive

Arsimi i nivelit të lartë	Ky grup i nivelit arsimor përbëhet nga punonjës që kanë kualifikime të arsimit të lartë. Këtu përfshihen ata që kanë përfunduar arsimin terciar me cikël të shkurtër (ISCED 5), nivelin bachelor ose ekuivalent (ISCED 6), nivelin master ose ekuivalent (ISCED 7) dhe nivelin e doktoratës ose ekuivalent (ISCED 8).
Arsimi i nivelit të mesëm	Ky grup i nivelit arsimor përbëhet nga punonjës, kualifikimi më i lartë i të cilëve është ose arsimi i mesëm i lartë (ISCED 3) ose arsimi pas sekondar jo-terciar (ISCED 4).
Arsimi i nivelit të ulët	Ky grup i nivelit arsimor përbëhet nga punonjës që kanë përfunduar arsimin e mesëm të ulët (ISCED 0-2). Ky grup përfshin ata që kanë përfunduar vetëm arsimin fillor (ISCED 1) dhe ata që nuk kanë përfunduar arsimin formal ose arsimin para-fillor (ISCED 0).
Profesionet elementare	Ky grup i gjerë i profesioneve, i miratuar nga ESJS2, përbëhet nga punonjës që janë në punë që janë kategorizuar si profesione elementare (ISCO 9).
Profesionet që përfshijnë punë manuale	Ky grup i gjerë i profesioneve, i miratuar nga ESJS2, përbëhet nga punonjës që janë në punë që kategorizohen si punëtorë të kualifikuar të bujqësisë, pylltarisë dhe peshkimit (ISCO 6), punonjës artizanal dhe të tregtisë së ngjashme (ISCO 7), operatorë fabrikash dhe makinerish, dhe punonjës të montimit (ISCO 8).
Profesionet gjysmë të kualifikuara	Ky grup i gjerë i profesioneve, i miratuar nga ESJS2, përbëhet nga punonjës që janë në punë që kategorizohen si punëtorë mbështetës në zyrë (ISCO 4), punonjësit e shërbimit dhe shitjes (ISCO 5).
Profesionet e kualifikuara	Ky grup i gjerë i profesioneve, i miratuar nga ESJS2, përbëhet nga ata punonjës që janë në punë që kategorizohen si menaxherë (ISCO 1), profesionistë (ISCO 2) dhe teknikë dhe profesionistë të kësaj fushe (ISCO 3).

SHTOJCA E TË DHËNAVE

Pyetja		Kosovë ⁵¹		WB5 ⁵²	EU27
		Numërimi	%	%	%
Si pjesë e punës suaj kryesore, a keni kryer aktivitetin e mëposhtëm muajin e fundit? Keni lexuar ndonjë tekst, në letër ose në kompjuter, që është të paktën një (1) faqe i gjatë ose më shumë. (C_READ1P)	Po	527	52%	54%	73%
	Jo	485	48%	46%	27%
	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
Si pjesë e punës suaj kryesore, a keni kryer aktivitetin e mëposhtëm muajin e fundit? Keni shkruar ndonjë tekst, në letër ose në kompjuter, që është të paktën një (1) faqe i gjatë ose më shumë. (C_WRITE1P)	Po	423	42%	42%	58%
	Jo	588	58%	58%	42%
	Nuk e di	1	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
A keni kryer ndonjë nga aktivitetet e mëposhtme si pjesë e punës suaj kryesore gjatë muajit të fundit? Keni ngritur ose bartur sende të rënda ose ngarkesa ose njerëz, pa ndihmën e një makinerie. (C_MANLIFT)	Po	291	29%	37%	34%
	Jo	721	71%	63%	66%
	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
A keni kryer ndonjë nga aktivitetet e mëposhtme si pjesë e punës suaj kryesore gjatë muajit të fundit? Keni punuar në një mjedis pune me nxehtësi shumë të lartë ose temperatura shumë të ftohta, me kimikate ose pjesë të rrezikshme. (C_MANHAZ)	Po	314	31%	32%	27%
	Jo	698	69%	68%	73%
	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
Dhe a keni kryer ndonjë nga aktivitetet e mëposhtme si pjesë e punës suaj kryesore gjatë muajit të fundit? Keni përdorur ose lëvizur duart ose gishtat për të kapur, manipuluar ose montuar objekte me saktësi. (C_MANDEX)	Po	337	33%	51%	38%
	Jo	675	67%	49%	62%
	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
A e keni kryer aktivitetin e mëposhtëm si pjesë e punës suaj kryesore në muajin e fundit, qoftë vetë apo me ndihmën e një kompjuteri? Keni kryer ndonjë llogaritje të thjeshtë me numra, për shembull duke shtuar, zbritur, shumëzuar ose pjesëtuar. (C_MATHBAS)	Po	576	57%	60%	76%
	Jo	435	43%	40%	24%
	Nuk e di	1	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
A e keni kryer aktivitetin e mëposhtëm si pjesë e punës suaj kryesore në muajin e fundit, qoftë vetë apo me ndihmën e një kompjuteri? Keni përdorur ndonjë lloj matematike më të avancuar, algjebër ose statistikë, për shembull llogaritjet, regresionet, simulimet. (C_MATHADV)	Po	128	13%	11%	16%
	Jo	128	13%	13%	32%
	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje/Jo e zbatueshme	756	75%	76%	52%
Sa shpesh keni kryer ndonjë nga aktivitetet e mëposhtme si pjesë e punës suaj kryesore gjatë muajit të fundit? Keni kërkuar informacion ose dokumentacion përkatës, për shembull në libra ose në internet, për të zgjidhur problemet. (C_PRBINFO)	Gjithmonë ose shumë shpesh	230	23%	11%	13%
	Shpesh	219	22%	19%	29%
	Ndonjëherë	200	20%	30%	33%
	Rrallë ose asnjëherë	363	36%	39%	25%

⁵¹Të dhënat për çdo ekonomi ponderohen, duke korrigjuar për dallimet në probabilitetet e përzgjedhjes dhe për prirjet e reagimit diferencial sipas nëngrupeve demografike dhe ekonomike të popullsisë.

⁵²Të dhënat llogariten në bazë të peshës bruto, e cila siguron që shuma e peshave të arrijë deri në totalin e popullsisë 25-64, të punësuar në çdo ekonomi. Kjo peshë përdoret për të parë vlerësimet, bazuar në ekonomi/vende të shumta, të tilla si WB5, ku ndikimi i secilës ekonomi/vend në vlerësimin e anketës pasqyron popullsinë e tyre punëtore 25-64.

Pyetja		Kosovë ⁵¹		WB5 ⁵²	EU27
		Numërimi	%	%	%
	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
Sa shpesh keni kryer ndonjë nga aktivitetet e mëposhtme si pjesë e punës suaj kryesore gjatë muajit të fundit? Keni marrë mendime nga kolegët e punës ose të tjerët për të zgjidhur problemet. (C_PRBINPT)	Gjithmonë ose shumë shpesh	280	28%	10%	12%
	Shpesh	308	30%	26%	34%
	Ndonjëherë	269	27%	41%	42%
	Rrallë ose asnjëherë	155	15%	22%	12%
	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
Sa shpesh keni kryer ndonjë nga aktivitetet e mëposhtme si pjesë e punës suaj kryesore gjatë muajit të fundit? Keni provuar ide të reja për të zgjidhur problemet. (C_PRIDEA)	Gjithmonë ose shumë shpesh	242	24%	10%	11%
	Shpesh	282	28%	21%	31%
	Ndonjëherë	294	29%	38%	42%
	Rrallë ose asnjëherë	192	19%	31%	16%
	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	2	0%	0%	0%
Në 12 muajt e fundit/Që kur keni filluar punën tuaj kryesore, a ka ndodhur ndonjë nga ndryshimet e mëposhtme në vendin tuaj të punës? Teknologjitë e reja dixhitale, d.m.th sisteme/pajisje/programe të reja kompjuterike (B_CHORGTECH)	Po	284	28%	26%	43%
	Jo	728	72%	74%	56%
	Nuk e di	0	0%	0%	1%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
Në 12 muajt e fundit/Që kur keni filluar punën tuaj kryesore, a ka ndodhur ndonjë nga ndryshimet e mëposhtme në vendin tuaj të punës? Metoda të reja drejtimi, d.m.th. ndryshime në mënyrën se si menaxhohet puna ose pagesa (B_CHORGMG)	Po	332	33%	30%	35%
	Jo	680	67%	70%	65%
	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
Në 12 muajt e fundit, a keni kryer ndonjë punë si pjesë e punës suaj kryesore nga një vendndodhje tjetër përveç ambienteve të punëdhënësit tuaj? (B_ICTWKY)	Po	217	21%	30%	39%
	Jo	795	79%	70%	61%
	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
A keni përdorur ndonjë nga pajisjet kompjuterike nga pyetja e mëparshme për të kryer aktivitetet e mëposhtme si pjesë e punës suaj kryesore muajin e fundit? Keni përdorur Internetin për të bërë kërkime, për të dërguar e-maile (postë elektronike) ose keni përdorur rrjetet sociale për punën tuaj. (D_PCWEB) <i>Kufizohet për përdoruesit e pajisjeve kompjuterike të përdorura për të kryer punën e tyre kryesore</i>	Po	495	65%	62%	82%
	Jo	261	35%	38%	18%
	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
A keni përdorur ndonjë nga pajisjet kompjuterike nga pyetja e mëparshme për të kryer aktivitetet e mëposhtme si pjesë e punës suaj kryesore muajin e fundit? Keni shkruar ose redaktuar tekste, si për shembull duke përdorur Word ose programe të ngjashme. (D_PCWORD) <i>Kufizohet për përdoruesit e pajisjeve kompjuterike të përdorura për të kryer punën e tyre kryesore</i>	Po	412	55%	45%	75%
	Jo	343	45%	55%	25%
	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
A keni përdorur ndonjë nga pajisjet kompjuterike nga pyetja e mëparshme për të kryer aktivitetet e mëposhtme si pjesë e	Po	353	47%	37%	66%
	Jo	402	53%	63%	34%

Pyetja		Kosovë ⁵¹		WB5 ⁵²	EU27
		Numërimi	%	%	%
punës suaj kryesore muajin e fundit? Keni përdorur tabela përlllogaritëse, si për shembull duke përdorur Excel ose programe të ngjashme. (D_PCSHEET) <i>Kufizohet për përdoruesit e pajisjeve kompjuterike të përdorura për të kryer punën e tyre kryesore</i>	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
A keni përdorur ndonjë nga pajisjet kompjuterike të përmendura më herët ...? Keni punuar me ndonjë program të specializuar, specifik për sektorin ose profesionin, për shembull për kontabilitet, analizë ligjore, kontroll të inventarit, ndërtimin e faqes së internetit, dizajn grafik, menaxhimin e marrëdhënieve me klientët, etj. (D_PCSPEC) <i>Kufizohet për përdoruesit e pajisjeve kompjuterike të përdorura për të kryer punën e tyre kryesore</i>	Po	175	23%	31%	56%
	Jo	581	77%	69%	44%
	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
A keni përdorur ndonjë nga pajisjet kompjuterike të përmendura më parë për të kryer aktivitetet e mëposhtme si pjesë e punës suaj kryesore gjatë muajit të fundit? Të përgatisni prezantime për punën tuaj, si për shembull duke përdorur PowerPoint ose programe të ngjashme. (D_PCPPT) <i>Kufizohet për përdoruesit e pajisjeve kompjuterike të përdorura për të kryer punën e tyre kryesore</i>	Po	298	39%	24%	42%
	Jo	458	61%	76%	58%
	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
A keni përdorur ndonjë nga pajisjet kompjuterike të përmendura më parë për të kryer aktivitetet e mëposhtme si pjesë e punës suaj kryesore gjatë muajit të fundit? Keni shkruar programe ose kode duke përdorur një gjuhë kompjuterike, si për shembull C++, Python, Java, VisualBasic etj. (D_PCPGR) <i>Kufizohet për përdoruesit e pajisjeve kompjuterike të përdorura për të kryer punën e tyre kryesore</i>	Po	63	8%	7%	8%
	Jo	689	91%	93%	92%
	Nuk e di	3	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
Si pjesë të punës suaj kryesore, a keni përdorur ose punuar me ndonjë nga makineritë e mëposhtme të kompjuterizuara muajin e fundit? Pajisje dixhitale dore, për shembull monitorë ose skanerë të përdorur për kontrollin e stokut dhe përpunimin e porosive. (D_CMSCAN)	Po	200	20%	17%	26%
	Jo	812	80%	83%	74%
	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
Si pjesë të punës suaj kryesore, a keni përdorur ose punuar me ndonjë nga makineritë e mëposhtme të kompjuterizuara muajin e fundit? Robotë. (D_CMROB)	Po	16	2%	2%	8%
	Jo	996	98%	98%	92%
	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
Si pjesë të punës suaj kryesore, a keni përdorur ose punuar me ndonjë nga makineritë e mëposhtme të kompjuterizuara muajin e fundit? Printerë 3D. (D_CM3D)	Po	77	8%	7%	9%
	Jo	934	92%	93%	91%
	Nuk e di	1	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
Si pjesë të punës suaj kryesore, a keni përdorur ose punuar me ndonjë nga makineritë e mëposhtme të kompjuterizuara muajin e fundit? Makineri kompjuterike të kontrolluara numerikisht (CNC), për shembull torno ose frezë. (D_CMCNC)	Po	32	3%	5%	9%
	Jo	980	97%	95%	91%
	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
Operatorë logjik të programueshëm (OLP-t). (D_CMPLC)	Po	39	4%	3%	8%
	Jo	973	96%	97%	91%

Pyetja		Kosovë ⁵¹		WB5 ⁵²	EU27
		Numërimi	%	%	%
	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
Në 12 muajt e fundit/Që kur keni filluar punën tuaj kryesore, a keni mësuar të përdorni ndonjë makineri të re të kompjuterizuar për të kryer punën tuaj kryesore? Ju lutemi, përjashtoni çdo përditësim të vogël ose që kryhet rregullisht. (D_CHSFW) <i>Kufizohet për përdoruesit e pajisjeve kompjuterike të përdorura për të kryer punën e tyre kryesore</i>	Po	112	15%	15%	36%
	Jo	643	85%	85%	64%
	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
Mospërputhja e nivelit arsimor (8 nivele arsimore) (E_EDMATCH8)	Arsim më i lartë se sa kërkon puna	264	26%	22%	28%
	I njëjti nivel arsimor siç kërkon puna	630	62%	72%	61%
	Arsim më i ulët se sa kërkon puna	104	10%	5%	12%
	E panjohur	14	1%	0%	-
Niveli i arsimit të kërkuar për vendin e punës: 3 kategori (E_REQED3)	Arsim i mesëm i ulët ose më poshtë (ISCED 0-2)	138	14%	20%	19%
	Arsim i mesëm i lartë ose arsim pas sekondar jo-terciar	491	49%	54%	42%
	Arsim terciar (ISCED 5-8)	369	36%	26%	38%
	Nuk e di/Pa përgjigje	14	1%	0%	2%
Duke pasur parasysh lëndën kryesore ose fushën e studimit në nivelin tuaj më të lartë të arsimit (biznes, inxhinieri, shëndetësi etj.), sa e rëndësishme është ajo për të kryer punën tuaj kryesore? (E_HOZMIS) <i>Kufizohet për ata me të paktën arsim të mesëm të lartë</i>	Puna kërkon ekskluzivisht fushën tuaj	338	38%	35%	26%
	Puna kërkon fushën tuaj ose një fushë të ngjashme	219	24%	28%	39%
	Puna kërkon kryesisht një fushë të ndryshme nga e juaja	45	5%	8%	13%
	Puna nuk kërkon një fushë specifike	294	33%	29%	22%
	Nuk e di	0	0%	0%	1%
	Pa përgjigje	1	0%	0%	0%
Deri në çfarë mase mund t'i përdorni njohuritë dhe aftësitë tuaja aktuale në punën tuaj kryesore? (E_SKILLU)	Shumë	486	48%	43%	45%
	Deri diku	354	35%	29%	41%
	Pak	89	9%	17%	10%
	Aspak	76	7%	11%	4%
	Nuk e di	1	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	5	1%	0%	0%
Deri në çfarë mase ju duhet të zhvilloni më tej aftësitë tuaja kompjuterike/TI për të kryer edhe më mirë punën tuaj kryesore? (E_DEFPC)	Shumë	210	21%	7%	13%
	Deri diku	387	38%	25%	39%
	Pak	162	16%	27%	28%
	Aspak	245	24%	41%	20%
	Nuk e di	7	1%	0%	0%
	Pa përgjigje	2	0%	0%	0%
A keni nevojë të zhvilloni më tej ndonjë nga aftësitë e mëposhtme për të kryer edhe më mirë punën tuaj kryesore? Aftësitë matematikore, d.m.th. të punoni me numra dhe sasi dhe të kryeni llogaritje duke përdorur matematikën. (E_DEFNUM)	Po	327	32%	19%	30%
	Jo	685	68%	81%	70%
	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
	Po	397	39%	32%	49%

Pyetja		Kosovë ⁵¹		WB5 ⁵²	EU27
		Numërimi	%	%	%
A keni nevojë të zhvilloni më tej ndonjë nga aftësitë e mëposhtme për të kryer edhe më mirë punën tuaj kryesore? Aftësitë sociale, d.m.th. të punoni dhe të përballeni me kolegët dhe personat e tjerë (p.sh. konsumatorët, klientët, studentët, pacientët ose anëtarët e tjerë të publikut) (E_DEFJCOM)	Jo	615	61%	68%	51%
	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
Aftësitë teknike ose aftësitë specifike të punës p.sh. riparimin e motorit nëse jeni mekanik, zbatimin e rregullave të kontabilitetit nëse jeni kontabilist, përdorimin e softuer-eve të dizajnit nëse jeni disenjator grafik, duke përdorur softuer programimi nëse i përkisni fushës së shkencave kompjuterike etj. (E_DEFJOB)	Po	279	28%	22%	40%
	Jo	728	72%	78%	60%
	Nuk e di	1	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	4	0%	0%	0%
A mendoni se ka ndonjë mundësi që ju të humbni punën tuaj kryesore në dymbëdhjetë muajt e ardhshëm? (F_LOSEJOB)	Po, ka shumë mundësi	46	5%	4%	7%
	Po, ka mundësi	327	32%	41%	31%
	Nuk ka aspak mundësi	627	62%	53%	61%
	Nuk e di	11	1%	2%	1%
	Pa përgjigje	2	0%	0%	0%
Deri në çfarë mase mendoni se teknologjitë e reja dixhitale ose kompjuterike në firmën ose organizatën tuaj...? ...mund ose do të kryejnë një pjesë ose të gjithë punën tuaj kryesore. (F_DISPLJOB)	Shumë	107	11%	3%	8%
	Deri diku	270	27%	21%	28%
	Pak	201	20%	31%	30%
	Aspak	433	43%	44%	34%
	Nuk e di	1	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
	Shumë	201	20%	6%	10%
Deri në çfarë mase mendoni se teknologjitë e reja dixhitale ose kompjuterike në firmën ose organizatën tuaj...? ...kanë ose do të keni nevojë për njohuri dhe aftësi të reja që ju aktualisht nuk i keni. (F_DISPLSKILL)	Deri diku	332	33%	24%	35%
	Pak	228	23%	32%	36%
	Aspak	241	24%	38%	19%
	Nuk e di	9	1%	0%	1%
	Pa përgjigje	1	0%	0%	0%
Kurset: Në 12 muajt e fundit, a keni marrë pjesë në ndonjë nga aktivitetet e mëposhtme arsimore ose trajnimi për të mësuar aftësi të reja në lidhje me punën? (E_TRAINCOU)	Po	231	23%	21%	39%
	Jo	781	77%	79%	61%
	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
Punëtori ose seminare: Në 12 muajt e fundit, a keni marrë pjesë në ndonjë nga aktivitetet e mëposhtme arsimore ose trajnimi për të mësuar aftësi të reja në lidhje me punën? (E_TRAINSEM)	Po	420	41%	26%	33%
	Jo	592	59%	74%	67%
	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%
Trajnim në punë me mbështetjen e një trajneri të caktuar, për shembull një mbikëqyrës/përgjegjës, koleg, konsulent ose profesionist tjetër : Në 12 muajt e fundit, a keni marrë pjesë në ndonjë nga aktivitetet e mëposhtme arsimore ose trajnimi (E_TRAINOJT)	Po	403	40%	28%	40%
	Jo	609	60%	71%	60%
	Nuk e di	0	0%	0%	0%
	Pa përgjigje	0	0%	0%	0%